

CPB Memorandum

Sector : Conjunctuur en Collectieve Sector
Afdeling/Project : Conjunctuur
Samensteller(s) : Martin Mellens
Nummer : 230
Datum : 15 september 2009

Arbeidskosten per eenheid product MEV 2010

In paragraaf 2.3 van de MEV 2010 wordt de relatieve ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie besproken. Deze indicator verschaft inzicht in de ontwikkeling van de prijsconcurrentiepositie van Nederlandse exportproducten. In dit memo wordt de ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in Nederland en van de concurrenten meer gedetailleerd besproken.

Ontwikkelingen in 2009 en 2010

De economische fluctuaties laten de ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie op zijn zachtst gezegd niet onberoerd. Dit jaar neemt de industriële productie naar verwachting met ruim 10% af. De werkgelegenheid kan een dergelijke terugval niet bijbenen. Dit vertaalt zich in een forse daling van de arbeidsproductiviteitsgroei. Deze ontwikkelingen leiden dit jaar naar verwachting tot een ongekende stijging van de arbeidskosten per eenheid product van 9¼%. Stijgingen van een dergelijke omvang zijn sinds het begin van de jaren zeventig niet voorgekomen.

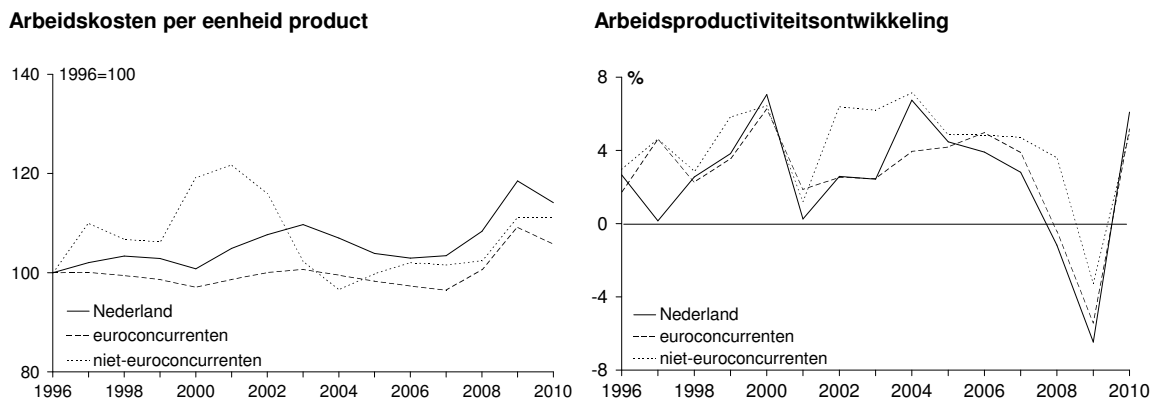
Volgend jaar zal de productie weer iets toenemen, terwijl dan de werkgelegenheid nog steeds sterk daalt. Dit zorgt voor een flinke productiviteitsgroei. Door de ongunstige economische ontwikkelingen is de ruimte voor een stijging van de lonen daarentegen gering. Door de verwachte toename van de productiviteitsgroei en een gematigde loonontwikkeling wordt een afname van de arbeidskosten per eenheid product van 3¾% geraamd. Het verschil tussen de verwachte ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product dit jaar en die van volgend jaar is, voor een economie die niet getroffen wordt door oorlogen of andere catastrofes, ongekend.

Tabel 1 Arbeidskosten per eenheid product in de verwerkende industrie, in euro's, 2005-2010

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	mutaties per jaar in %					
Nederland						
Loonvoet ^a	1,4	3,0	3,3	3,5	2¼	2¼
Arbeidsproductiviteit	4,5	3,9	2,8	- 1,2	- 6½	6
Arbeidskosten per eenheid product	- 2,9	- 0,9	0,5	4,8	9¼	- 3¾
Euroconcurrenten						
Loonvoet ^a	2,9	3,9	2,9	3,7	2½	1¾
Arbeidsproductiviteit	4,2	5,0	3,9	- 0,4	- 5½	5¼
Arbeidskosten per eenheid product	- 1,2	- 1,0	- 0,8	4,3	8½	- 3¼
Niet-euroconcurrenten						
Loonvoet ^a	6,3	7,0	7,6	8,3	6¾	5¾
Arbeidsproductiviteit	4,9	4,8	4,7	3,6	- 3¼	5
Effectieve wisselkoers euro	- 1,8	- 0,2	3,3	3,6	1¾	½
Arbeidskosten per eenheid product	3,3	2,3	- 0,5	0,8	8½	¼
Alle concurrenten						
Loonvoet ^a	4,6	5,4	5,4	6,1	4¾	3¾
Arbeidsproductiviteit	4,5	4,9	4,2	1,7	- 4¼	5
Effectieve wisselkoers euro	- 0,9	- 0,1	1,8	1,9	¾	¼
Arbeidskosten per eenheid product	1,1	0,7	- 0,6	2,3	8¼	- 1¼

^a In nationale valuta.

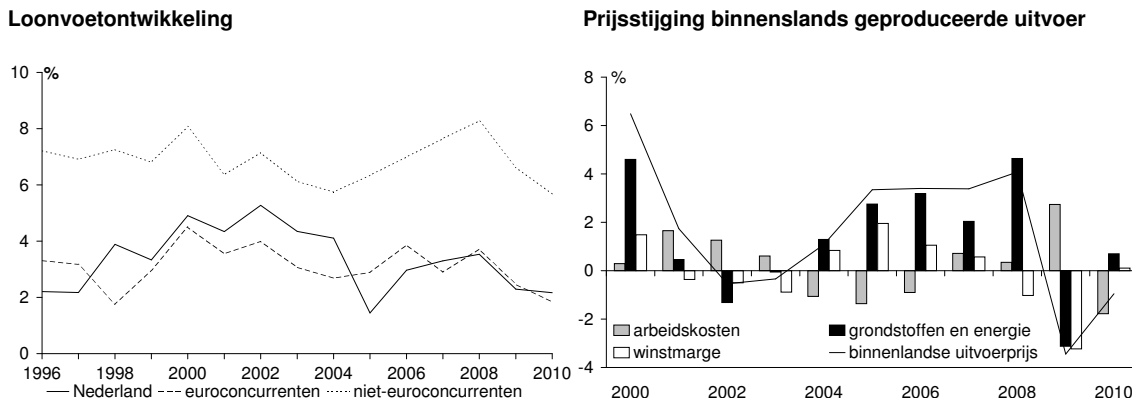
Figuur 1 Arbeidskosten per eenheid product (links) en arbeidsproductiviteit (rechts)

Aangezien sprake is van een wereldwijde terugval laten de arbeidskosten per eenheid product bij de concurrenten een soortgelijke ontwikkeling zien als in Nederland. Doordat er in Nederland bij het uitbreken van de financiële crisis sprake was van een krappe arbeidsmarkt, past de werkgelegenheid zich iets trager aan bij de productieontwikkeling. In de projectie daalt de arbeidsproductiviteitsontwikkeling in de Nederlandse verwerkende industrie daarom meer dan bij de concurrenten, terwijl deze volgend jaar meer toeneemt. De ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product is het spiegelbeeld hiervan. De arbeidskosten per eenheid product nemen voor de concurrenten dit jaar minder toe, terwijl zij volgend jaar minder afnemen. Bij de vorige (veel minder scherpe) conjuncturele neergang in 2001 was een soortgelijke ontwikkeling waar te nemen.

De loonvoetontwikkeling is in Nederland dit en volgend jaar beduidend gematigder dan bij de niet-euroconcurrenten. In de niet-eurolanden wordt bij een terugval van de productie eerder de werkgelegenheid dan de loonvoet aangepast. Over het algemeen neemt de loonvoet bij niet-euroconcurrenten meer toe omdat de arbeidsproductiviteit harder groeit. Volgend jaar neemt echter de arbeidsproductiviteit in de Nederlandse verwerkende industrie naar verwachting meer toe dan bij de niet-euroconcurrenten. De combinatie van een sterkere ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit en een gematigder loonvoetontwikkeling leidt ertoe dat de arbeidskosten per eenheid product in de Nederlandse verwerkende industrie volgend jaar naar verwachting 3¼% meer afnemen dan bij de niet-euroconcurrenten.

Figuur 2 Loonvoetontwikkeling en geschatte bijdrage ontwikkeling prijs binnenslands geproduceerde uitvoer

Ondanks de relatief ongunstige ontwikkeling van de arbeidskosten per eenheid product dit jaar verbetert naar verwachting de prijsconcurrentiepositie. Dit moet, gezien de ontwikkeling van de wereldeconomie, echter eerder als een negatief dan als een positief punt worden opgevat. De verbetering komt vooral doordat de winstmarge verslechtert. Door de forse terugval van de vraag zijn de prijzen gekelderd. Nederlandse exporteurs bevinden zich relatief veel op markten die zwaar zijn getroffen door de financiële crisis, zoals de chemie en de metaal. Volgend jaar leveren de arbeidskosten in de projectie een negatieve bijdrage aan de uitvoerprijs, maar dit drukkende effect wordt gecompenseerd door de winstmarge en de prijzen van ingevoerde grondstoffen en halffabrikaten, die in tegenstelling tot dit jaar een positieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de prijzen van binnenslands geproduceerde uitvoer. Mede hierdoor dalen de prijzen van Nederlandse exportproducten naar verwachting evenveel als die van concurrerende producten.